

ประวัติศาสตร์นิพนธ์
ตอนที่ 1
การวิจัยทางประวัติศาสตร์
บทที่ 1
การเขียนงานวิจัย

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “วิจัย” คนทั่ว ๆ ไปมักจะมองไปว่าเป็นวิธีการที่ลึกลับซับซ้อนวุ่นวายอีกทั้งยากแท้ที่จะเข้าถึง แต่ตามความเป็นจริงแล้ว การวิจัยหาได้มีความยากลำบากเช่นนั้น ถ้าหากผู้ทำการวิจัยจะให้ความสนใจอย่างจริงจัง เพราะงานวิจัยนั้นมนุษย์เราแทบทุกคนเคยรู้ และได้เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับมาแล้วทั้งนั้น ทั้งนี้ด้วยความตั้งใจหรือโดยไม่ตั้งใจก็ตาม อย่างเช่น เมื่อยามเป็นเด็กเรามักจะรื้อของเล่น หรือตุ๊กตาเพื่อแยกแยะชิ้นส่วนต่าง ๆ ออกจากกัน เพื่อดูว่ามี ส่วนประกอบอะไรบ้างที่อยู่ภายใน พฤติกรรมดังกล่าวก็ถือได้ว่าเป็นขบวนการของการวิจัยอย่างหนึ่งแล้ว

ความหมายของ “การวิจัย”

คำว่า “วิจัย” หรือที่ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “research” นั้น หมายถึง ขบวนการค้นหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจหรือหลักการบางอย่าง รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน แท้จริงและต้องแท้ ทั้งนี้โดยอาศัยวิธีการค้นหาตามแนวทางของวิทยาศาสตร์อันได้แก่⁽¹⁾ การค้นหาความรู้ที่มีอยู่จริง อย่างไม่มีอคติ เพื่อความรู้ที่เป็นสากล

การวิจัย หรือขบวนการค้นหาความรู้ นั้น กระทำไปโดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการด้วยกัน อันได้แก่

1. การวิจัยเพื่อเหตุผลทางวิชาการหรือการวิจัยบริสุทธิ์ ได้แก่การค้นหาความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อนำความรู้ที่ได้มานั้นตั้งเป็นกฎเกณฑ์ หรือทฤษฎีต่อไป อย่างเช่น กฎเกณฑ์ของนิวตันที่ว่าด้วยแรงดึงดูดของโลก หรือทฤษฎีแห่งความสัมพันธ์ของไอน์สไตน์ ที่กล่าวถึง “อากาศเป็นส่วนโค้งและอนุภาคที่เคลื่อนไหวเข้าไปในอากาศ ก็จะต้องมีความโค้งอันทันต์ด้วย”

(1) บุทท สักดีเดชนันต์, “ระเบียบวิธีวิจัย” เอกสารประกอบการฝึกอบรมการวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, (กรุงเทพฯ, 2524) หน้า 7, 14-17.

2. การวิจัยเพื่อเหตุผลทางปฏิบัติ หรือการวิจัยประยุกต์ ได้แก่การนำความรู้ที่ได้มาเพื่อไปพัฒนาหรือปรับปรุงสภาพที่มีหรือเป็นอยู่ก่อนให้ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น ผลงานการค้นคว้าของกาลิเลโอ ที่ว่า “ไม่ว่าวัตถุนั้นจะหนักเบาเท่าใดก็ตาม ถ้าเป็นแร่ธาตุชนิดเดียวกัน เมื่อโยนลงมาจากที่สูงพร้อมกัน วัตถุทั้งสองนั้นย่อมจะตกถึงพื้นดินพร้อมกัน” ทำให้ทฤษฎีของอริสโตเติลที่ว่าด้วย “อัตราความเร็วของวัตถุที่ตกลงมายังพื้นดินจากที่สูง ย่อมขึ้นอยู่กับน้ำหนักของวัตถุ หรือวัตถุที่มีน้ำหนักมากกว่าจะตกถึงพื้นดินก่อนวัตถุอีกชิ้นหนึ่งที่มีน้ำหนักเบากว่า” หมดความเชื่อถือไป หรือการนำเอา “ทฤษฎีแห่งความสัมพันธ์” ของไอน์สไตน์ไปสร้างระเบิดปรมาณูใช้ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น

3. การวิจัยเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติหรือลงมือปฏิบัติ ได้แก่การวิจัยเพื่อนำความรู้ที่ได้มาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งในทันทีทันใด หรือในระยะเวลาอันใกล้เพียงโดยมิได้หวังจะสร้างเป็นกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีใหม่ ๆ ขึ้นมา และมักจะใช้ความรู้ที่ได้มานั้นเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะสถานที่ที่หนึ่ง ๆ เท่านั้น การวิจัยแบบอย่างนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มากกว่าทางด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น การจัดอบรมเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากรสายอาจารย์ หรือการจัดการอบรมเรื่อง การส่งเสริมการวิจัยในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อนำข้อสรุปที่ได้มาจากการอบรมหรือสัมมนา มาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดัง ๆ ทางด้านการปฏิบัติงาน กำลังใจ ฯลฯ ของบุคลากรสายอาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหงและในขณะนั้นเท่านั้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นส่วนประกอบการศึกษาวิจัยที่ศาสตราจารย์ ดร.นิคม ปุราคำ เรียกว่า เทคนิคของการสุ่มตัวอย่าง⁽²⁾ นั้น โดยทั่ว ๆ ไปการสุ่มตัวอย่างข้อมูลมาเพื่ออธิบายข้อสมมติฐานของงานวิจัยจะอาศัยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือบางครั้งอาจใช้ทุก ๆ วิธีรวมกันได้ ดังต่อไปนี้

1. จากวิธีการทดลอง ได้แก่การดำเนินการทดลองซ้ำแล้วซ้ำอีกในปัญหาข้อสงสัยข้อใดข้อหนึ่งที่กำหนดขึ้นเรียกว่าหน่วยทดลอง เพื่อค้นหาผลสรุปหรือคำตอบของการทดลองเพื่อตั้งเป็นกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีต่อไป ตัวอย่างเช่น การทดลองของนักวิทยาศาสตร์เจมส์ วัตต์ จนในที่สุดสามารถสร้างเครื่องจักรไอน้ำที่มีรูปร่างกระทัดรัดและทำงานได้ผลดีกว่าเครื่องจักรไอน้ำที่เกิดขึ้นมาก่อนจากผลงานของนิวโคมิน หรือผลงานจากการทดลองของพี่น้องตระกูลไรท์

(2) นิคม ปุราคำ, “ระเบียบวิธีการสำรวจข้อมูลจากตัวอย่าง,” *วารสารมหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับพิเศษ การส่งเสริมการวิจัยในมหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 4 : 3 (ตุลาคม 2520), 8-10.

ผู้สร้างประวัติศาสตร์ทางการบินของโลกไว้ เป็นต้น หรือการทดลองส่งมนุษย์ไปในอวกาศ โดยเริ่มจากการใช้สัตว์ เช่น ลิงเป็นตัวทดลอง เป็นต้น

2. จากการสำรวจ ได้แก่การค้นหาคำความรู้จากการสำรวจเพื่อค้นหาพฤติกรรมร่วม หรือเพื่ออธิบายถึงพฤติกรรมใด ๆ ทั้งนี้จะด้วยการสำรวจข้อเท็จจริงทั้งหมดทุกส่วน หรือใช้เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเพื่อให้เป็นตัวแทนของข้อเท็จจริงนั้น ๆ ก็ได้ ทั้งนี้จะด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ออกแบบสอบถาม ฯลฯ ก็ได้ เป็นต้นว่า ผลงานการวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการของอาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาในการใช้บริการหอสมุดรวม “ของ รองศาสตราจารย์ อัมพร ปันศรี” ซึ่งสุ่มตัวอย่างมาจากประชากรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเพียง 5,000 คนจาก จำนวนทั้งหมดหลายแสนคน หรืองานวิจัยของ รองศาสตราจารย์ ดร.รุจิร ภูสาระ เรื่อง “ค่านิยมทางสังคมของเยาวชนเกี่ยวกับยาเสพติด” ที่ใช้ทั้งวิธีการสัมภาษณ์และส่งแบบสอบถาม ไปยังเยาวชนไทยอายุตั้งแต่ประมาณ 15-25 ปี ทั้งที่ติดยาเสพติด และไม่ติดยาเสพติดทั้งใน กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด โดยมีจุดประสงค์⁽³⁾ เพื่อค้นหาค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับ ยาเสพติดของเยาวชนไทย นอกจากนี้ก็ยังมีอย่างเช่น การสำรวจและประเมินเจตคติ ความรู้ และการปฏิบัติของข้าราชการฝ่ายปกครองต่อการปกครองท้องถิ่นของผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรชัย เทพปัญญา⁽⁴⁾ เป็นต้น

3. จากการสังเกตการณ์ ได้แก่การค้นหาคำความรู้จากการสังเกตในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้สีกตัว หรือเข้าไปโดยไม่มีการบอกกล่าวล่วงหน้ามาก่อน แต่ทั้งนี้และ ทั้งนั้นผู้วิจัยหรือผู้ค้นหาคำความรู้ควรเป็นผู้ออกไปสังเกตการณ์ด้วยตนเอง ตัวอย่างก็มีอย่างเช่น ผลงานการศึกษาวิจัยของ ชาร์ลส์ โรเบิร์ต ดาร์วิน ที่ใช้เวลาถึง 5 ปี สังเกตดูความเจริญและ พัฒนาการของพืชและสัตว์ทั้งที่เลี้ยงอยู่ในเมืองกับที่อยู่ในป่า จากนั้นก็นำข้อมูลที่ได้มาจากการ สังเกตมาทำการศึกษา ในที่สุดก็สามารถตั้งทฤษฎีที่ว่าด้วย “การพัฒนาไปในสิ่งที่ดีกว่าเสมอ” ขึ้น จนกลายเป็นนักธรรมชาติวิทยาที่มีชื่อเสียงต่อมา เป็นต้น

4. จากการศึกษาเฉพาะกรณี ได้แก่การค้นหาคำความรู้ด้วยการศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างละเอียดและอย่างลึกซึ้ง การค้นหาคำความรู้เช่นนี้อาจทำได้ด้วยการศึกษาถึง

(3) รุจิร ภูสาระ, “รายงานการวิจัยเรื่องค่านิยมทางสังคมของเยาวชนเกี่ยวกับยาเสพติด,” *วารสารวิจัย คณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, : 1 (กันยายน-ธันวาคม 2526), 31-32.

(4) พรชัย เทพปัญญา, “รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาและประเมินเจตคติความรู้ และการปฏิบัติของข้าราชการฝ่ายปกครองต่อการปกครองท้องถิ่น,” *วารสารวิจัย คณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 1 : 1 (กันยายน-ธันวาคม), 51-52.

ชีวิตและพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งใดเป็นราย ๆ ไป หรือกว้างขึ้นจนกลายเป็นหน่วยขยายของสังคม กลุ่ม สถาบันหรือชุมชน และความรู้ที่ได้มานั้นอาจไม่ใช่ความรู้ที่เป็นสากลหรือจำเป็นต้องเหมือนหรือสอดคล้องกับงานวิจัยชนิดเดียวกันที่ศึกษาจากกลุ่มบุคคล หน่วยงาน หรือสถานที่แตกต่างกันไปก็ได้ ตัวอย่างเช่น ผลงานของ รองศาสตราจารย์ ดวงกมล โชติกพนิช และคณะ เรื่อง “ผลกระทบของการปรับอัตราเงินเดือนต่อการกระจายรายได้ของข้าราชการพลเรือน : ศึกษาเฉพาะกรณีการปรับใช้เงินเดือนหมายเลข 3” จุดมุ่งหมายของการวิจัยฉบับนี้⁽⁵⁾ ก็เพื่อศึกษาว่าเฉพาะการประกาศใช้อัตราเงินเดือนหมายเลข 3 ของรัฐบาลมีความเป็นธรรมหรือไม่ต่อการกระจายรายได้ของข้าราชการพลเรือน หรือการศึกษาของผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชญ์ สมพอง เรื่อง “สถาบันครอบครัวในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ” จุดมุ่งหมาย⁽⁶⁾ ก็เป็นการศึกษาถึงบทบาทของเครือญาติต่อการตัดสินใจของครอบครัวต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น หรือการศึกษาคนไข้เป็นรายบุคคลของนักจิตวิเคราะห์ ชิกมันด์ ฟรอยด์ เพื่อกำหนดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้สึกและบุคลิกภาพของทั้งชายและหญิง เป็นต้น

5. จากเอกสาร ได้แก่มันค้นคว้าหาความรู้โดยการศึกษาจากพยานหลักฐานต่าง ๆ เช่น บันทึกหรือเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ รวมทั้งพยานหลักฐานที่เป็นวัตถุในรูปร่างที่ต่างกันหรือเหมือนกันอีกด้วย เหตุที่ความรู้ชนิดนี้มักได้มาจากพยานหลักฐานเสียเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้เราเรียกวิธีการค้นหาความรู้ประเภทนี้ว่า การค้นหาความรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

การค้นหาความรู้จากเอกสาร หรือโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น ส่วนมากจะเป็นงานที่ค้นหาหรือตรวจสอบเหตุการณ์หนึ่งใดในอดีตเพื่ออธิบายเหตุการณ์นั้น หรือเพื่อเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตนั้นกับปัจจุบันก็ตาม ด้วยเหตุนี้การศึกษาดังกล่าวจึงมักจะเป็นงานค้นคว้าทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อันได้แก่ งานค้นคว้าทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา ภาษาศาสตร์ ปรัชญา วรรณคดี เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ฯลฯ มากกว่าจะเป็นงานทางด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ดังเช่นผลงานของ บรรพต วีระสัย เรื่อง “หลักทางพุทธศาสนากับประชาธิปไตย” โดยมีจุดประสงค์เพื่อ “ชี้ให้เห็นถึงส่วนที่สอดคล้องกัน

(5) ดวงกมล โชติกพนิช และคณะ, “รายงานการวิจัยเรื่องผลกระทบของการปรับอัตราเงินเดือนต่อการกระจายรายได้ของข้าราชการพลเรือน : ศึกษาเฉพาะกรณีการปรับใช้เงินเดือนหมายเลข 3”, *วารสารวิจัย คณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 2 : 1 (มกราคม-เมษายน 2527), 88.

(6) พิชญ์ สมพอง, “รายงานการวิจัยเรื่องสถาบันครอบครัวในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย,” *วารสารวิจัย คณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 1 : 1 (กันยายน-ธันวาคม 2528), 50.
